

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ СУДОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ – ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

DIGITAL TRANSFORMATION OF COURT SERVICES IN UKRAINE – ACHIEVEMENTS AND PROSPECTS

Очеретяний В.В., к.і.н.,

доцент кафедри правознавства і гуманітарних дисциплін

Вінницький навчально-науковий інститут економіки Західноукраїнського національного університету

Осійський Ю.О., старший викладач кафедри гуманітарних наук

Приватний вищий навчальний заклад «Вінницький інститут конструювання одягу і підприємництва»

У даному науковому дослідженні робиться спроба висвітлити аспекти цифрової трансформації судових послуг в Україні, через призму здобутків та подальших перспектив розвитку. Цифрові технології не оминули своїм впливом судові інституції вони навпаки дозволили більш ширше та дієвіше судовим органам використовувати можливості, які несуть цифрові комунікації та інтернет технології.

На сьогоднішній день цифрова трансформація судової системи України є однією із ключових пріоритетів в державних реформах, спрямованих на підвищення довіри, доступності, прозорості та ефективності правосуддя. Запровадження онлайн технологій та різного роду електронних сервісів покликано спростити доступність судових послуг для суспільства в цілому, а також оптимізувати роботу судової сфери. До основних напрямків цифрової трансформації судових послуг в Україні слід віднести створення та розвиток Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи та її модулів, зокрема підсистеми “Електронний кабінет”. Цей сервіс надає змогу зареєстрованим учасникам судового процесу отримувати доступ до матеріалів своєї справи в режимі онлайн. Сервіс також дає можливість переглядати інформацію про стан розгляду справи, дату проведення засідання, рішення суду, склад судового засідання, а також подавати листи-запити та документи до суду в електронному форматі.

Інший модуль “Електронний суд” дозволяє створювати та подавати в електронному вигляді позовні заяви, отримувати судові рішення та повістки, також відстежувати стан і результати розгляду судових справ. Забезпечується також можливість у режимі онлайн сплата судового збору та інших платежів, можна у системі сформулювати та надати електронне доручення іншій особі.

У підсистемі відеоконференцв'язку реалізовано можливість для учасників судових справ брати участь у засіданнях суду в онлайн-режимі.

Цифрова трансформація судової системи України включає і аспекти автоматизації судових процесів та доступу до відкритих даних, що проявляються у способах розподілу справ між суддями, генерування судових документів, аналізу наявної судової практики та судових рішень, статистичні дані про роботу судів, інформація про суддів.

Таким чином, цифрова трансформація судових послуг в Україні має стати потужним інструментом для модернізації судової системи та забезпечення верховенства права.

Ключові слова: цифрова трансформація, цифрове правосуддя, Єдина судово інформаційно-телекомунікаційна система, електронний кабінет, електронний суд, відеоконференцв'язок, eСуд.

In this scientific research, an attempt is made to highlight the aspects of digital transformation of court services in Ukraine, through the prism of achievements and further development prospects. Digital technologies have not spared the judiciary; on the contrary, they have allowed judicial institutions to use the opportunities offered by digital communications and Internet technologies more widely and effectively.

Today, the digital transformation of Ukraine's judicial system is one of the key priorities in government reforms aimed at increasing the trust, accessibility, transparency and efficiency of justice. The introduction of online technologies and various electronic services is intended to simplify the accessibility of judicial services for society as a whole, as well as to optimise the work of the judiciary.

The main areas of digital transformation of judicial services in Ukraine include the creation and development of the Unified Judicial Information and Telecommunication System and its modules, in particular the Electronic Cabinet subsystem. This service allows registered participants in a court proceeding to access their case files online. The service also allows you to view information on the status of the case, the date of the hearing, the court's decision, the composition of the court hearing, as well as inquiry letters and documents to the court electronically.

Another module, Electronic Court, allows you to create and file claims electronically, receive court decisions and summonses, and track the status and outcome of court cases. The system also provides the ability to pay court fees and other payments online, and allows you to create and submit an electronic power of attorney to another person.

The videoconferencing subsystem enables litigants to participate in court hearings online.

The digital transformation of Ukraine's judicial system also includes aspects of court process automation and access to open data, which are manifested in the way cases are distributed among judges, court documents are generated, existing case law and court decisions are analysed, statistics on court operations are provided, and information about judges is available.

Thus, the digital transformation of judicial services in Ukraine should become a powerful tool for modernising the judicial system and ensuring the rule of law.

Key words: digital transformation, Digital justice, Unified Judicial Information and Telecommunications System, E-cabinet, E-court, Video conferencing, eCourt.

Розвиток цифрових технологій впливає без виключення, на всі сфери життя людини. І юриспруденція не стала виключенням та неминуче стикається з безпрецедентними викликами та можливостями, які несуть цифрові комунікації та інтернет технології.

Роботи науковців, що висвітлювали проблеми цифрової трансформації юридичних послуг в Україні – малочисельні. Існуючі публікації розкривають загальні аспекти цифрової трансформації різних сфер надання юридичних послуг та деталізують окремі елементи, що стосуються

сфери цифрового розвитку системи судустрою, адвокатської а також нотаріальної діяльності в Україні [1].

Дане дослідження ставить за мету, узагальнити існуючі наукові підходи до вивчення основних аспектів цифрової трансформації та динамічних змін, що спостерігаються в наданні онлайн-правових послуг в Україні.

Цифрова трансформація сфери надання юридичної допомоги має сприяти прозорості та є вирішальною для покращення якості правосуддя та доступності юридичних послуг в цілому. Слід наголосити, що в соціальній державі

головна перевага цифрової юриспруденції проявляється також у забезпеченні більш ширшої доступності правосуддя для суспільства. До прикладу, на сьогоднішній день в Україні наявні онлайн-сервіси, що дають можливість зареєструвати судову справу та отримувати інформацію про її хід у будь-який час. Ця послуга, значно полегшує процес взаємодії користувача із установою суду та зменшує час, що потрібен для отримання необхідної інформації по справі. Слід зауважити, що цифрові інструменти сприяють більшій прозорості та відкритості судових процесів, що є певним маркером у підвищенні довіри суспільства до судової системи. Про такий поступ свідчить і державна політика, зокрема президентський указ № 558/2019, який передбачає певні кроки щодо поліпшення в цілому доступу фізичних та юридичних осіб до електронних послуг [2].

Найбільші очікування суспільства у царині правозастосування на нашу думку полягають у регулюванні цифрової трансформації галузі судочинства та закріплення на рівні законодавчих норм впровадження багатоманітності інформаційно-комунікаційних систем та технологій. Серед фундаментальних нормативно-правових актів, які заклали основу для становлення і розвитку вітчизняного електронного судочинства є Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» де у його статті 2 вказується, що його дія «поширюється на відносини, що виникають у процесі створення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, оброблення, використання та знищення електронних документів» [3]. Однак, базовим з позиції цифрової трансформації судової системи є Закон України «Про доступ до судових рішень», де ст. 1 покликана «регулювати відносини щодо забезпечення доступу до судових рішень, ухвалених судами загальної юрисдикції, та ведення Єдиного державного реєстру судових рішень» [4].

Слід наголосити про практику інтеграційних процесів до європейських стандартів цифрового правосуддя де українська судова система, реалізує в рамках прийнятих на себе міжнародно-правових зобов'язань положення та засади Директиви ЄС 2018/1972 Європейського парламенту і Ради від 11 грудня 2018 року, її ще називають Європейським кодексом електронних комунікацій. 30 вересня 2020 року Верховна Рада України прийняла закон «Про електронні комунікації» [5], в цьому документі йдеться про наближення України до утвердження загальноєвропейських уніфікованих стандартів у сфері електронних комунікацій. Цей процес значно модернізує чинну нормативно-правову базу України, що є застарілою та іноді не відповідає сучасним реаліям та вимогам правового ринку. Український Уряд в особі Міністерства цифрової трансформації активно працює над створенням суспільно важливих електронних сервісів та порталів, що дають можливість отримувати необхідну інформацію та використовувати різні адміністративні послуги онлайн. Крім того, у 2020 році було запущено Державний портал електронних послуг «ДІЯ», який на 2024 рік інтегрував на веб порталі близько 107 електронних послуг різних державних органів та установ [6].

Базові настанови щодо процесів цифрової трансформації в сфері судочинства можемо знайти і в Указі Президента України «Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки» де у п. 4.1.4 викладено бачення розвитку електронного судочинства з урахуванням кращих світових стандартів та практик у сфері інформаційних технологій. А його інтегрування у національну інфраструктуру електронного урядування повинно реалізовуватися через: – запровадження можливості розгляду онлайн певних категорій справ незалежно від місцезнаходження сторін і суду та інших сервісів електронного судочинства; – впровадження сучасного електронного діловодства в суді, електронного ведення

справ, електронних комунікацій із судом, кабінету судді та кабінету учасника процесу; – удосконалення та розвиток офіційного вебпорталу судової влади України для отримання інформації про суди і справи (провадження) з регулярним оновленням даних судової статистики [7].

Варто підкреслити, що базовою підсистемою цифрової трансформації в сфері діяльності судів, органів та установ в системі правосуддя є Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система (ЄСІТС), діяльність якої, а точніше, роботи окремих її модулів було затверджене у Положенні про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи рішенням Вищої ради правосуддя від 17 серпня 2021 року [8]. У п. 2 Положення, ВРП окреслила порядок функціонування в судах та органах системи правосуддя окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, зокрема підсистем «Електронний кабінет», «Електронний суд» та підсистем відеоконференцз'язку; порядок вчинення процесуальних дій в електронній формі з використанням таких підсистем; особливості використання в судах та органах системи правосуддя іншого програмного забезпечення в перехідний період до початку функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи у складі всіх підсистем (модулів) [8].

Відповідно до п. 3 Положення констатується, що Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система (ЄСІТС) – сукупність інформаційних та телекомунікаційних підсистем (модулів), які забезпечують автоматизацію визначених законодавством та цим Положенням процесів діяльності судів, органів та установ в системі правосуддя, включаючи документообіг, автоматизований розподіл справ, обмін документами між судом та учасниками судового процесу, фіксування судового процесу та участь учасників судового процесу у судовому засіданні в режимі відеоконференції, складання оперативної та аналітичної звітності, надання інформаційної допомоги суддям, а також автоматизацію процесів, які забезпечують фінансові, майнові, організаційні, кадрові, інформаційно-телекомунікаційні та інші потреби користувачів ЄСІТС [8].

Загалом, в процесі цифрової трансформації судової системи України планується впровадити наступні модулі або підсистеми ЄСІТС, серед них три вже повноцінно працюють це: підсистема «Електронний кабінет», підсистема «Електронний суд» та підсистема відеоконференцз'язку. Інші модулі такі як Офіційний веб-портал «Судова влада України», єдиний державний реєстр судових рішень, єдина підсистема управління фінансово-господарськими процесами, єдиний контакт-центр судової влади України, модуль «Автоматизований розподіл» та модуль «Судова статистика» не працюють взагалі або робота здійснюється в тестовому режимі.

Офіційним початком роботи підсистеми ЄСІТС стало 5 жовтня 2021 року, коли було оприлюднено оголошення надруковане у газеті «Голос України» № 168 (7668) від 4 вересня 2021 року та на вебпорталі Судова влада України [9].

На виконання рішення Вищої ради правосуддя від 17 серпня 2021 року № 1845/0/15-21 почало діяти затверджене Положення про порядок функціонування окремих модулів Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, зокрема трьох його підсистем «Електронний кабінет», «Електронний суд» та підсистема відеоконференцз'язку. Стосовно інших модулів ЄСІТС, п. 119 Положення вказує, що вони почнуть функціонувати після завершення їх розробки, внесення змін до Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему в частині порядку функціонування таких підсистем, а також після опублікування у встановленому порядку оголошення про створення та забезпечення їх функціонування [8].

В межах функціонуючих підсистем окремого розгляду процесу цифрової трансформації судочинства потребує підсистема, захищений вебсервіс «Електронний кабінет», п. 8 Положення вказує, що (Електронний кабінет ЄСІТС) має офіційну адресу в інтернеті (<https://cabinet.court.gov.ua>), який забезпечує процедуру реєстрації користувачів в ЄСІТС, а також подальшу автентифікацію таких осіб з метою їх доступу до підсистем (модулів) ЄСІТС у межах наданих прав [8].

Веб сервіс дає можливість для зареєстрованих учасників судового процесу отримувати доступ до інформаційних матеріалів про свої справи в онлайн режимі. Що стосується реєстрації, то п. 10 Положення вказує про її обов'язковість через свої офіційні електронні адреси для адвокатів, нотаріусів, приватних виконавців, судових експертів, державних органів та органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання державного та комунального секторів економіки. На державному рівні для активізації цифрової трансформації судових процесів дію Положення було підсилено Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обов'язкової реєстрації та використання електронних кабінетів в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі або її окремії підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами» від 29 червня 2023 року № 3200-ІХ, що вступив в силу 18 жовтня 2023 року [10]. Зокрема було внесено зміни в Господарсько процесуальний та Цивільно процесуальний кодекси і Кодекс адміністративного судочинства. Після цієї дати наявність електронного кабінету в ЄСІТС для органів державної влади та інших державних органів, органів місцевого самоврядування, судових експертів, адвокатів, нотаріусів, державних та приватних виконавців, арбітражних керуючих та інших юридичних осіб є виключно обов'язковою.

Іншим особам надано можливість реєструвати свої офіційні електронні адреси в Електронному кабінеті через добровільну складову. Відповідно, в «Електронному кабінеті» можна переглядати інформацію про стан розгляду справи, дату проведення засідання, рішення суду, склад судового засідання, а також подавати листи-запити та документи до суду в електронному форматі.

Таким чином, підсистема ЄСІТС «Електронний кабінет» є доволі зручним та ефективним інструментом для отримання доступу до судових документів та забезпечення невід'ємного права на рівний захист у судовому процесі. Він вдосконалює та робить ефективними судові процеси, підвищує якість і забезпечує відкритість та прозорість розгляду справ у суді.

Наступним, важливим модулем з цифрової трансформації органів судової влади є підсистема «Електронний суд». У п. 24 Положення, вказано, що це підсистема ЄСІТС, що забезпечує можливість користувачам у передбачених законодавством випадках відповідно до наявних технічних можливостей підсистеми ЄСІТС реалізованого функціоналу створювати та надсилати в електронному вигляді процесуальні чи інші документи до суду, інших органів та установ у системі правосуддя, а також отримувати інформацію про стан і результати розгляду таких документів чи інші документи [8].

Функціонал сервісу «Електронного суду» забезпечує можливість у режимі онлайн сплатити судовий збір та інші платежі, сформувавши та надати електронне доручення іншій особі та додатково отримувати:

- веб-посилання на тексти всіх сформованих судом процесуальних документів по справі, в якій бере участь: судові рішення, судові повістки, виклики тощо;

- інформацію про отримані та зареєстровані вхідні документи по справі разом з документами в електронному форматі;

- інформацію про отримані документи по справі від інших учасників разом з документами в електронному форматі;

- електронні документи, що спричинили зміну стану розгляду справи, протоколи автоматизованого розподілу тощо [11].

Принагідно слід підкреслити, що значно розширює функціонал та особливо доступність послуг документо-обігу судових справ для користувачів також офіційний мобільний додаток електронного суду в Україні «Суд», що призначений для доступу до Електронного суду з мобільних пристроїв. Однак, щоб використовувати додаток потрібно бути зареєстрованим в електронному кабінеті веб сервісу <https://cabinet.court.gov.ua/> [12]. У застосунку надається можливість користувачеві отримувати пуш-повідомлення про надходження до кабінету нових листів та моніторити зміни стану справ, в яких він є учасником, також надається можливість перегляду справи та проваджень а також різного роду процесуальних документів, що надійшли з суду в його кабінет. Також забезпечено можливість перегляду ордерів та довіреностей, що знаходяться в кабінеті з можливістю їх анулювання.

Слід відмітити, що з березня 2023 року судові рішення з модуля Електронного суду надходять також і до мобільного додатку «Дія» де у меню Сервіси у вкладці Судові послуги мобільного застосунку додано розділ Судові справи. Згаданий сервіс не потребує необхідності особистої присутності в органах суду, що дає можливість зацікавленим сторонам економити свій час і ресурси, а також реалізована складова отримання електронного судового рішення з накладеним електронним підписом судді. І найголовніша складова полягає в юридичній силі судових рішень, отриманих через Дію, яка притримується до паперових. Щоб скористатися цим сервісом в «Дії», рекомендовано оновити застосунок до останньої версії [13].

Наступним, інтегрованим модулем ЄСІТС в забезпеченні доступності правосуддя є підсистема відеоконференцзв'язку. Функціонування якої забезпечується наявністю мінімальних технічних засобів та спеціального програмного забезпечення через покликання на веб-порталі судової влади України vkz.court.gov.ua. Ця технологія надає можливість учасникам справи на технологічному рівні брати участь у судових засіданнях в режимі відеоконференції поза межами приміщень суду з використанням облікового запису свого Електронного кабінету та власних технічних засобів; у приміщенні іншого суду – за допомогою технічних засобів суду; в установі попереднього ув'язнення, установі виконання покарань або медичному закладі – за допомогою технічних засобів, наявних у відповідній установі [8]. Тобто, за допомогою цієї підсистеми користувачам надається можливість приймати участь у відеоконференціях в режимі реального часу незалежно від місця перебування, використовуючи програмні засоби, що забезпечують якість та надійність зв'язку. Ця телекомунікаційна технологія інтерактивної взаємодії може бути використана також для проведення онлайн-зустрічей, конференцій, нарад та інших заходів, що вимагають візуальної присутності учасників судової справи.

У згаданій підсистемі використовуються технологічні стандарти та рішення, що забезпечують в онлайн форматі якість аудіо та відео інформації під час передачі даних. Окрім того, у системі реалізована складова безпечного користування послугою через процедуру електронної верифікації фізичної особи, фізичної особи-підприємця, юридичної особи, через систему кваліфікованого електронного підпису або кваліфікованої електронної печатки в персональному Електронному кабінеті, що підвищує конфіденційність даних під час їх передачі.

Станом на лютий 2024 року проведений аудит Міністерства цифрової трансформації України, вказує, що сервісами ЄСІТС користуються 50 тис. працівників суду й судових організацій та більш ніж 6,7 млн громадян, адвокатів, нотаріусів, слідчих органів та представників

бізнесів. А кількість судових рішень, які розглядали за 2021–2023 роки, – 16 904 405. Та вказується, що е-Суд є важливою частиною Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки. Його впровадження дасть змогу мінімізувати корупційні ризики та зробити судову сферу більш прозорою й ефективною [14].

Щодо перспектив цифрової трансформації судової системи України та розвитку інших модулів ЄСІТС, певні очікувані результати містяться у Концепції програми інформатизації місцевих та апеляційних судів і проекту побудови єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи на 2022–2024 роки, де у Додатку 1 затверджено наказом Державної судової адміністрації України що передбачають зокрема: – підвищення рівня забезпеченості судів, органів та установ системи правосуддя сучасними засобами інформатизації; – впровадження інструментів електронного правосуддя у відповідності до вимог чинного законодавства; – уніфікацію та оптимізацію процесів діяльності судів, органів та установ системи правосуддя; – забезпечення ефективної інформаційної взаємодії судів, органів та установ у системі правосуддя з іншими державними органами та установами; – впровадження єдиної системи електронного документообігу та автоматизованого контролю виконання судових рішень, економії бюджетних коштів, які витрачаються на виготовлення та надсилання сторонам судового процесу процесуальних документів у паперовому вигляді; – зменшення навантаження на працівників апарату суду, пов'язане з виготовленням та надсиланням сторонам судового процесу процесуальних документів у паперовому вигляді; – прискорення процедур розгляду судових справ, рес-

страції та публікації судових рішень завдяки автоматизації всіх етапів і складових судового процесу та запровадженню електронної комунікації між судом і учасниками судового процесу; – підвищення прозорості, зручності та доступності судової системи для громадян, зростання довіри до органів правосуддя; – мінімізація впливу людського чинника та недопущення втручання у процеси здійснення правосуддя [15, с. 20–21].

Таким чином, цифрова трансформація в судовій системі України через запровадження ЄСІТС полягає у суттєвому удосконаленні судової гілки влади, забезпеченні її доступності, відкритості та прозорості. Завдяки цій системі судова вертикаль зможе ефективніше та швидше реагувати на інформаційні виклики суспільства, результативно вирішувати справи, зменшувати кількість помилок та уникати корупційних викликів. Система ЄСІТС надає можливість отримати інформацію про стан розгляду судової справи в режимі онлайн, що сприяє швидкому забезпеченню прав громадян на доступ до правосуддя та гарантує їхні права на захист в судовому процесі.

Слід наголосити, що ЄСІТС дозволяє судам та іншим зацікавленим сторонам ефективніше виконувати свої функції та суттєво зменшує час, що витрачається на різного роду адміністративні процедури. Через те ЄСІТС є вагомим цифровим інструментом для модернізації та вдосконалення прозорості і публічності судової системи в Україні, забезпечення прав людини та для боротьби з корупцією в цій сфері.

Дане дослідження не розкриває всю сутність окресленої проблеми та не вичерпує всі аспекти запропонованої теми, а тому потребує подальших наукових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бакумов О.С. Реалізація концепту «Держава у смартфоні» як напрям підвищення юридичної відповідальності держави в сучасній Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. Вип. 4(29). т. 1, 2019. С. 15–22.; Берназюк О.О. Поняття та особливості електронного судочинства в Україні. *Право і суспільство*. 3 ч. 2 2019. С. 15–20.; Фрончко В. До питання про цифрову юриспруденцію. *Актуальні проблеми правознавства*. Вип. 2 (18). 2019. С. 144–148.; Каденко О. О. До питання діяльності Національної асоціації адвокатів України у сфері цифровізації. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людуства у цифрову еру* (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України) : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 трав. 2021 р.) / за загальною редакцією С.В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. С. 128–131.; Лила-Барська А.В. Цифровізація нотаріальної діяльності в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 8. С. 230–231.; Марченко В. Окремі питання впровадження в Україні системи Е-нотаріату. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Вип. 1(30). С. 42–46.; Рабко Т. Посібник «Електронне судочинство. Сучасні виклики та реалії» : Вища школа адвокатури, Київ. 2024. 97 с.
2. Про деякі заходи щодо поліпшення доступу фізичних та юридичних осіб до електронних послуг : Указ Президента України від 29.07.2019 р. №558/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/558/2019#Text> (дата звернення: 12.03.2024).
3. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 12.03.2024).
4. Про доступ до судових рішень : Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3262-15#Text> (дата звернення: 14.03.2024).
5. Про електронні комунікації : Закон України від 16.12.2020 р. № 1089-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text> (дата звернення: 15.03.2024).
6. Які е-послуги вже доступні? URL: <https://diia.gov.ua/faq/3> (дата звернення: 15.02.2024).
7. Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки : Указ Президента України від 11.06.2021 р. № 231/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text> (дата звернення: 15.03.2024).
8. Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи : рішення Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 року №-1845/0/15-211. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#Text> (дата звернення: 15.03.2024).
9. Оголошення про створення та забезпечення функціонування трьох підсистем (модулів) ЄСІТС URL: <https://court.gov.ua/press/news/1173657> (дата звернення: 16.03.2024)
10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обов'язкової реєстрації та використання електронних кабінетів в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами : Закон України від 29.06.2023 р. № 3200-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3200-20#Text> (дата звернення: 15.03.2024).
11. Електронне судочинство. Підсистемні реалії // *Юридична Газета* : вебсайт. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/---elektronne-sudochinstvo-pidsistemni-realiyi.html> (дата звернення: 16.03.2024).
12. еСуд : вебсайт. URL: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.floor12apps.ecourt&hl=uk&gl=US> (дата звернення: 17.03.2024).
13. Судові рішення, окрім Електронного суду, стають доступними і через Дію : вебсайт. URL: <https://court.gov.ua/press/news/1391135/> (дата звернення: 17.03.2024).
14. Цифровізація судової сфери: працюємо над оновленою концепцією е-Суду : вебсайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/tsyfrovizatsiia-sudovoi-sfery-pratsiuemo-nad-onovlenoju-kontseptsiuu-e-sudu> (дата звернення: 18.03.2024).
15. Концепція програми інформатизації місцевих та апеляційних судів і проекту побудови єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи на 2022-2024 роки (ЄСІТС). Додаток 1 : вебсайт. URL: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/dsa/annex_1_178.pdf (дата звернення: 18.03.2024).